

ΜΟΥΣΙΚΟΚΡΙΤΙΚΑ ΓΥΜΝΑΣΜΑΤΑ*

Μ' ἀφτά ὅλα δὲ θέλω νὰ πῶ πὼς κ' οἱ Ἰτα-
λοι δὲν ἔχουνε ἀληθινὰ ἔργα τέχνης· καὶ πὼς ; μ'
ἀπὸ δάφτα δὲ βλέπω νὰναφέρῃ τίποτις ὁ κ. Ἀξιό-
της στὴ φυλλαδούλα πούχῳ μπροστά μου. Ἐχουμε
πρῶτα πρῶτα τὰ θρησκευτικὰ χορικά τοῦ Παλε-
στρίνα, ἔχουμε τοὺς παλιούς μαστόρηδες τῆς ὄπερας,
σάν τὸ γέρο Σκαρλάτη καὶ τὸν Περγκολέζη, ἔχουμε
τὸ νέο Σκαρλάτη, πατέρα τῆς σύνθεσης πιάνου, ἔ-
χουμε τοῦ Ροσσίνη τὸν «Μπαρμπερή τῆς Σεβίλλας»
καὶ ὅπωςδὴποτε τὸ «Βίχλεμο Τελλο», ἔχουμε τὸ
στερνὸ Βέρντη, ὄχι τὸ Βέρντη τοῦ «Ναμπούκου»,
μὰ τὸ Βέρντη τῆς «Αἰντας», τοῦ «Θέλου», τοῦ
«Φάλσταφ», τοῦ «Ρέκιεμ», ἔχουμε τοῦ Σγκαμπάτη
τὴν ἀλήθεια σοβαρὴ μουσική, ὀργανική καὶ χορική,
τὸν ἀββὰ Περδζη, ἔχουμε καὶ ἄλλα πολλὰ γι' ἀφτά
ὅλα ὅμως δὲ βλέπω νὰ μᾶς λήθῃ τίποτις ὁ κ. Ἀξιό-
της, παρὰ μᾶς παρουσιάζει τὸ Ναμπούκο γιὰ...
κλασικισμό—ἀφίνω πιά τὸ μαργαριταρένιο πὼς ὁ
κλασικισμὸς εἶναι, λέει, μέθοδος!

Καὶ τώρα βέβαια πρέπει νὰ ὁμολογήσουμε πὼς
σ' ἓνα τόπο μουσικὰ ἀμόρφωτο, ἡ Τέχνη πρέπει νὰ
παρουσιάζεται μὲ κάποια περισκεψὴ καὶ περισυλ-
λογή· θὰ εἶτανε λόγου χάριν ἀπερισκεψία καὶ ἀδε-
ξιότῃ νάρχιση κανεὶς μὲ τὴν ἐνάτη συμφωνία τοῦ
Μπετχόβεν, ἀκόμα καὶ μὲ τὴν ὄχι δὲ καὶ τόσο
δυσκολονόητη πέμτη ἢ τὴν Ἡρωϊκή. Πιστέθει ὅμως
ὁ κ. Ἀξιότης, πὸς μιλάει γιὰ «μυστήρια» τοῦ
Μπετχόβεν, ἀκριβῶς σάν τὸν κ. Ἐπισκοπόπουλο
ποῦ τόσο τὸν εἰρωνέβεται!), πιστέθει· στ' ἀλήθεια
πὼς ἡ πρώτη, ἡ δέφτερη ἢ καὶ ἡ Βουκολική συμ-
φωνία τοῦ Μεγάλου τεχνίτη κλειοῦνε μέσα τους
τόσα μυστήρια μυστηρίων πὸς γιὰ νὰ τὰ καταλάβῃ
κανεὶς πρέπει νὰ νηστέψῃ σαράντα χιλιάδες χρόνια,
τρώγοντας ταραμὰ κ' ἐλιές—Νόρμα καὶ Ναμπούκο;

* Ἡ ἀρχὴ στὸ πέρασμένο φύλλο.

1) Δὲν ξέρω ποιὲς καὶ τί καλλιτεχνικὲς ιδιότητες βρί-
σκει ἢ δὲ βρίσκει τοῦ φίλου μου Μιχαηλῆ ὁ κ. Ἀξιό-
της, ὅμως ἀφτὸ τολμῶ νὰ τονε βεβαιώσω πὸς ἂν εἶχε τὴ
μισὴ μουσικὴ διαίστησιν τοῦ Μιχαηλῆ ὁ κ. Ἀξιότης
δὲ θὰ μᾶς πρόσφερνε σήμερις τίς Νόρμες καὶ τοὺς Ναμπού-
κους.

Δύο μὲ τὸν Barrès, μία μὲ τὸν Barthou
καὶ ἄλλη μία νομιζῶ μὲ τὸν Meyerson.

Τίς ὄρες αὐτὲς καὶ ἄλλες κάμποσες, τὴν ὄρα
π. χ. πού τὸ πρῶτὸ ἐκοιμότανε ἀκόμα, ἢ τὸ μεση-
μέρι πού ἀναπαυόταν, ἐγὼ τίς περνοῦσα στὴ σάλα
τοῦ μπιλιάρδου κοιτάζοντας τὰ λουλούδια τοῦ
γύρω μου κήπου ἀπὸ τὸ κλεισμένον παράθυρο, ἢ τὸ
ἀπέραντο δάσος τοῦ Vincennes ἀπέναντί μου.
Ἐπρογευμάτιζα συνήθως μέσα στὴν κλινική. Ὁραῖες
κυρίες ἐπαιζάν μπιλιάρδο—ἐπερνοῦσαν ἐκεῖ τὴν
ἀνάρρωσὴ τους ἢ ἐκαθόντουσαν ἐξω στὸν ἥλιο ἀνά-
μεσα στὰ μικρὰ δέντρα τοῦ περιβολιοῦ σὲ πλεχτὰ
καθίσματα καὶ λιαζόντουσαν.

Νευρολογικὴ κλινικὴ ἢ Ἐπαυλὴ τῶν ῥόδων,
δὲν εἶχε ἀρρώστους, εἶχε μόνον ἀνθρώπους πὸς ἤθε-
λαν ἡσυχία καὶ κάποια κούρα μὲ τάξη καὶ μὲ ἀ-
κρίβεια.

Τὸν Moréas τὸν ἐδέχτηκαν κατ' ἐξαίρεση καὶ
πρέπει κανεὶς νὰ μολογήσει πὸς οἱ κ. κ. Marfa-
nig καὶ Hercouët ἐκιντύνεψαν στὴν ἀρχὴ νὰ χά-
σουν κάμποσους ἀπὸ τοὺς συντρόφους των.

Οἱ ἴδιοι ὅμως τῆς κλινικῆς ἐπῆραν σὲ λίγες ἡ-
μέρες τόσον ἐνδιαφέρο γιὰ τὸν ἀρρώστο ὥστε νὰ
παρκαλοουθῶν σάν τοὺς στενωτέρους φίλους του καὶ

Μὰ καὶ ἂν τὸ «μυστήριον» τοῦ Μπετχόβεν φαίνε-
ται τόσο τρομερὸ κ' ἐπικίντυνο στὸν κ. Ἀξιότη
γιὰ τὸ κοινὸ μας, ὑπάρχουνε θορρῶ καὶ κάποιοι πρό-
δρομοὶ αὐτοῦ τοῦ μυστήριου. Μιά συμφωνία τοῦ
Χάιτν ἢ τοῦ Μότσαρτ βρίσκει ὁ κ. Ἀξιότης πὸς
κλεινεὶ καὶ δάφτη ὅλα τὰ μυστήρια τῆς Λεψίνας ;

Μὰ καὶ τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ Ριέντση τοῦ Βάγ-
γνερ, πὸς τόσο πείραξε τὸν κ. Ἀξιότη, δὲν τήνε
θεωρᾷ γιὰ κάτι τόσο μυστηριώδικο καὶ ἀνέγγιχτο
ἀφὸ εἶναι ἀπὸ τὰ πρῶτα πρῶτα ἔργα τοῦ Βάγγνερ,
ἀκόμα καὶ τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ Ταχόνζερ. Ὁ Τρί-
στας κ' ἡ Ἰζόλντα, οἱ Μαστροτραγουδιστάδες ἢ ὁ
κύκλος τοῦ Δαχτυλιδιοῦ : ἀλλάζει τὸ πρῆμα.

Μὰ ἐξω ἀπὸ Γερμανικὴ κ' Ἰταλικὴ σχολὴ ὑπάρ-
χει καὶ κάποια Γαλλικὴ σχολὴ μ' ἀληθινὰ ἔργα
Τέχνης, ὑπάρχουνε καὶ κάποιες ἐθνικὲς σχολές, Νορ-
βέικη, Ρούσικη· τί τίς κανεὶ ὅλες ἀφτὲς ὁ κ. Ἀ-
ξιότης ;

Πὸς τ' Ὀδείο μας δὲν κανεὶ ἄλλο παρὰ νὰ
προσπαθῇ νὰ μιμηθῇ ἓνα Γερμανικὸ Ὀδεῖο, ἐκεῖ πὸς
ἐπρεπε νὰ μᾶς παρουσιάσῃ ἓνα Ἑλληνικὸ Ἰδρυμα,
πολὺ φοβοῦμαι πὸς εἶναι κατὰ δυστυχία ἀλήθεια·
ὅμως ὁ δρόμος πὸς μᾶς δειχνεὶ ὁ κ. Ἀξιότης καθε
ἀλλοῦ παρὰ στὸ Ἑλληνικὸ θὰ τὸ ἐβγαίξει.

Τ' Ὀδεῖο μας μὸς κανεὶ τὴν ἐντύπωσιν ἓνός ὁ-
δοιπόρου πὸς βρισκόμενος στὸ σωστὸ δρόμο ξά-
πλωσε κατὰ τὸ πρῶτὸ δέντρο πὸς ἀπάντησε,
χοζουρέφτηκε καὶ δὲν κανεὶ βῆμα μπροστά· σκε-
πάστηκε μάλιστα μὲ δέκα παπλώματα ἀπὸ τὴν
κορφὴ ἴσαμε τὰ νύχια μὴ λάχῃ καὶ κανένας σάλα-
γος τὸν ξυπνήσῃ. Ὅμως ὁ δρόμος πὸς βρίσκεται
εἶναι ὁ σωστός καὶ ἂν περπατήσῃ, μιά μέρα μπο-
ρεῖ νὰ φτάσῃ στὸ τέρμα—ἐκεῖ πὸς στὸ δρόμο πὸς
δειχνεὶ ὁ κ. Ἀξιότης ὅσο περπατᾷ τόσο καὶ
θάπομακρύνεται ἀπὸ τὸ τέρμα.

Δὲ θὰ πάρω ἐδῶ μιά μιά τίς κατηγορίες τοῦ
κ. Ἀξιότη σκοπὸς μου δὲν εἶναι νὰ βγῶ δικηγόρος
τοῦ Ὀδείου· καθε ἄλλο· ἓνα πρῆμα θὰ τὸν ἀρω-
τήσω μόνον γιὰτὶ μὸς κἀθεταὶ στὴν ψυχὴ :—Ἐτσι
στὸ Θεὸ του, πιστέθει μὲ τὰ σωστά του ὁ κ. Ἀξιό-
της πὸς στὰ ξένα Ὀδεῖα διδάσκουνε τὰ θεωρητικὰ
μαθήματα κατὰ πὸς μᾶς λείει σελ. 16-17 τῆς
φυλλαδούλας του ; Ἄν τὸ πιστέθῃ μὲ τὰ σωστά
του, πολὺ τονε λυποῦμαι, γιὰτὶ ἢ δὲν παρακολού-
θησε ποτές καμιά σοβαρὴ διδασκαλία θεωρίας ἢ
εἶχε τὴν ἰδιαίτερη ἀτυχία νὰκούσῃ μαθήματα στὸ

θαυμαστὲς τοῦ τὴν κατάστασὴ του.

Αὐτοὶ πρῶτοι τοῦ ἐρριζάν λουλούδια καὶ τὸν
εἶδαν πεθαμένον τὸ πρῶτὸ τῆς πεπρωμένης ἡμέρας, ἢ
δὲ Ἑγγλέζα κυρία πὸς καθότανε δίπλα στὸ θάλαμο
τοῦ Moréas, ὅταν ὁ κ. Hercouët τὴν ἄλλη
μέρα τῆς ζήτησε συγγνώμη γιὰ τὸ θόρυβο τῆς πε-
ρασμένης νύχτας :

— Ὁ κ. μ' εὐχαριστοῦσε, κύριε, τοῦ εἶπε, ἂν
ἀνοίγατε καὶ τὴν μεσανὴ πόρτα γιὰ νὰ τὸν βλέπω.

Ἀπὸ τὸ St. Mandé λοιπόν, χωρὶς τὰ βοηθή-
ματα πὸς ἀνάφερα παραπάνω, θὰ καταστρώω ἄ-
ταχτα μερικὲς ἀνάμνησεις.

Πολλὰ πράγματα, πολλὰ πρόσωπα, πολλὰ πε-
ριστατικὰ ἐπέρασαν ἀπὸ μπροστά μου.

Πολλὰ εἰπώθηκν ἐκεῖ, πολλὰ ἀκούστηκν,
πολλὰ ἐγίναν.

Ἀπὸ τὴν πρῶτην ἡμέρα πὸς ὁ Moréas ἐποπο-
θετῆθηκε στὸ μεγάλο δωμάτιο μὲ τὰ δύο πρὸς τὸ
δάσος παράθυρα, τὸ καλλίτερον τοῦ κεντρικοῦ χτι-
ρίου, ἔλεγε :

— Γιὰ νὰ πεθάνῃ κανεὶς δὲ θὰ βρῇ ποτέ ἀρ-
μονικώτερον περιβάλλον.

Τόσον δὲ τὸ ἔλεγεν αὐτό, ὥστε ρωτοῦσε καθε

γελοιωδέστερον καὶ σχολαστικώτερον Ὀδεῖο τοῦ κό-
σμου. Ἐγὼ τουλάχιστον πὸς ὅπωςδὴποτε σπούδασα
σ' ἓνα κάπως σοβαρὸ Ὀδεῖο, στ' Ὀδεῖο τῆς Βιέν-
νας, καὶ διάβασα ἢ ἄκουσα γιὰ τὰ Ὀδεῖα τοῦ
Παρισιοῦ, τῆς Λειψίας, τῆς Ντρέστης, τοῦ Βερολί-
νου, τῆς Πετρούπολης, τῆς Μόσκας καὶ τῆς Ζυρί-
χης, δὲν ἤβρα πουθενὰ νὰ διδάσκειται ἢ διδαχτέα
θεωρητικὴ ὕλη κατὰ τὸ γελοῖο τρόπο πὸς μᾶς δη-
γᾶται ὁ κ. Ἀξιότης πὸς διδάσκειται στὴν Ἑβρώπη
καὶ μὸς εἶναι ἀδύνατο νὰ φανταστῶ πὸς διδάσκει-
ται ἔτσι καὶ στὴν Ἀθῆνα καὶ μάλιστα ἀπὸ ξένους
ποῦ δὲν ξέρουνε τί θὰ πῇ καθαρεβουσαϊσμός.

Δὲ μὸς λείει, ἔτσι νὰ χαρῇ τὴν τσάτσά του καὶ
τὰ ἰδανικὰ του ὁ κ. Ἀξιότης, πὸς διδάσκουνε
«Μεταφυσικὴ τῶν διαφόρων ἔλξεων τῶν μερῶν μιᾶς
συγχορδίας» (!) καὶ τί πᾶνε νὰ πούνε ἀφτὰ τὰ κο-
ρακίστικα ; ! Ἀμὲ «φιλοσοφία τῆς γενέσεως τῶν
κλιμάκων» ; Καὶ θαρρεῖ ἀλήθεια ὁ κ. Ἀξιότης πὸς
στὴν Ἑβρώπη ἄλλο δὲν κανουνε παρὰ νὰ διδά-
σκουνε καὶ νὰ μιλοῦνε μόνον γιὰ ἀδῖς, τρίς καὶ τρα-
χέως ἠλλοιωμένους συγχορδίας ;

Ἀπὸ τὴν ἄλλη τὴ μεριά πρέπει νὰ τὸ ποῦμε
καὶ νὰ τὸ τονίσουμε μάλιστα πὸς δὲ μᾶς ἐπιτρέπε-
ται καμιά ἐλάφρυσιν στὴ διδασκαλία τῶ θεωρητι-
κῶν μαθημάτων (θέλω νὰ πῶ τὴν πραγματικὴ καὶ
ὄχι τὴν φανταστικὴν τοῦ κ. Ἀξιότη)· καὶ ὁ λόγος
πὸς ἂ θέμε νὰποχτήσουμε Ἑθνικὴν σχολὴν ἄξια νὰ
σταθῇ πλάι πλάι μὲ τίς ξένες σχολές : Ἡ τεχνικὴ
τῆς μουσικῆς μᾶς πρέπει νὰ βρίσκειται στὸ ἴδιο ὕψος
μὲ τὴν τεχνικὴν τῆς σύχρονης σοβαρῆς μουσικῆς.

Συφωνότατος μὲ τὸν κ. Ἀξιότη πὸς πολὺ ἀ-
σκημο πρᾶμα νὰ διδάσκουνται τὰ θεωρητικὰ σὲ ξένη
γλῶσσα· ἤθελα ὅμως νὰξερῶ πόσο θὰ ὠφληθῇ ὁ μα-
θητῆς ἂν ὁ καθηγητῆς τοῦ μιλεῖ γιὰ ἀπροσθαφαιρέ-
σεις φθόγγων, γιὰ ἀμεταφυσικὰς, γιὰ «συγχορδίας,
δῖς τρίς καὶ τραχέως ἠλλοιωμένους μάλιστα», γιὰ
«διηθησμένους ἀντιστιζέεις», γιὰ «μερολόγια καὶ δια-
ψηλαφήματα» καὶ ὅλες τίς ἄλλες νοστιμιές τῆς κα-
θαρεβουσας, τοῦ κ. Ἀξιότη καὶ τοῦ Ὀδείου ;

«Ἐγκλημα καθοσιώσεως» ἐγὼ δὲν τὸ βρίσκω ἂν
τ' Ὀδεῖο μᾶς διατηρῇ σχολὴν «ἐρασιτεχνῶν» ὅμως
κ' ἐγὼ θὰ ἐφκόμενα τ' Ὀδεῖο νὰ μὴ διατηρῇ τέ-
τοια σχολή. Ἐξω ἀπὸ λόγους ἀξιοπρέπειας, τ'
Ὀδεῖο μᾶς, βρίσκω, πὸς μ' ἀφτὴ τὴν σχολὴν προσπα-
θεῖ, ἢ τὸλιγώτερον, φαίνεται πὸς προσπαθεῖ νὰ πάρῃ
τὸ ψαμὶ τῶν ἐξω μουσικοδασκάλων τῆς Ἀθῆνας

ἐπισκέπτῃ, ἂν τοῦ τὸ ἐπαναλάβῃ, ἢ τὸ ἄκουε
γιὰ πρῶτη φορὰ :

— Κύτταξε πὸς θὰ πεθάνω, ἔλεγε, δὲν εἶναι
ὄρθια ἐδῶ ;

Καὶ εἶτανε πραγματικῶς ὄρθια, ἀφὸ καὶ ἡ
μεγάλῃ κάμαρη εἶτανε σάν ἓνας πράσινος κήπος
φαιδρός καὶ φωτισμένος.

Οἱ τοῖχοι ἦταν μὲ πράσινο χαρτὶ ντυμένοι, πὸς
ξεχώριζαν μέσα σὲ περιπλοκάδες καὶ φυλλώματα
μικρὰ ἀνθάκια πολύχρωμα τῶν ἀγρῶν.

Τὸ ταβάνι εἶτανε χρωματισμένον rose ἐλαφρὰ,
χρωματισμένον σάν μέσα σὲ μιὰ δύση χυνοπωριάτικη.

Στὸ δωμάτιο λοιπόν αὐτὸ ἀκούστηκν καὶ εἰ-
πώθηκν τὸ αὐτὸ καὶ τόσα, μέσα στὸ δωμάτιο αὐτὸ
ἐμπήκν κ' ἐβγήκν δόξες καὶ μεγάλα ὀνόματα,
μέσα στὸ δωμάτιο αὐτὸ ἐθρόνησαν, σὰ σὲ κλουβιά,
στὰ μεταξίνα, γυναικεῖα κορμιά, στὸ δωμάτιο αὐτὸ
τὸ σῶμα τοῦ μεγάλου ποιητῆ ταλαιπωρήθηκε, ἐδο-
κιμάστηκε τὸ πνεῦμα του, ἡ ψυχὴ του ἀπολυτρώ-
θηκε....

ΜΙΑ ΕΠΙΣΚΕΨΗ

Ἐνα μεσημέρι ἐκοίταζα ἀπὸ τὸ παράθυρο ἐξω.

και βρισκόμενοι έτσι σ' ένα είδος συναγωνισμό με δάφτους, τους αναγκάζει να βλέπουνε στ' Ωδείο έναν έχτρο κι ανταγωνιστή, εκεί που έπρεπε να βλέπουνε έναν προστάτη κι ανώτερο φίλο. Μ'αφτή τήν κατάσταση κατατάει αδύνατη και κάθε συνεργασία των έξω μουσικών της Αθήνας με τ' Ωδείο για τήν Εθνική μουσική μόρφωση του Κοινού.

* *

Αφτά για τὰ καθάρια Μουσικοπαιδαγωγικά ζητήματα που άγγίζει ο κ. Αξιώτης στη φυλλάδιούλα του.

Έξω από αφτά, ένα ζήτημα μάς μένει να εξετάσουμε· μα τὸ ζήτημα σπουδαιότατο : τὸ Ἀβερώφειο κληροδότημα.

Αν τὰ πράματα έχουνε ὅπως τὰ λέει ο κ. Αξιώτης, και μιλάει ἀπάνου στο ζήτημα ἀφτό ἀρκετά παστρικά, δέν μπορούμε παρὰ να τοῦ δώκουμε δίκιο πέρα και πέρα.

Με ποῖο δικαίωμα βάσταξε τ' Ωδείο ἀλάκαιρα δέκα χρόνια ένα τέτοιο κληροδότημα ἀνεχτέλεστο ; Κι αν ἀκόμα για τὸν ένα ἢ τὸν ἄλλο λόγο ἀνάβαλε να κηρύξει μουσικό διαγώνισμα, ποῖός τὸ ἐμπόδισε τουλάχιστο να φροντίση να περιμαζεφτοῖνε σὲ κριτική ἢ ἐπιστημονική ἐκδοση τὰ δημοτικά μας τραγούδια ; (καθὼς πολὺ σωστά ζητάει κι ο κ. Αξιώτης).

Μα δέν μπορῶ να καταλάβω γιατί δέν προκήρυξε ἴσαμε σήμερις μουσικό διαγώνισμα· κάπου διάβασα πὼς φέρνει λόγο τὴν ἔλλειψη «Ἑλλήνων συνθετῶν» οὔτε ἀρμόδιος εἶμαι μα οὔτε θέλω να ζετῶσσω ἀφτό τὸ ζήτημα· ἔμως θαρρῶ πὼς ο καλύτερός τρόπος για να δοῦμε αν ὑπάρχουνε «Ἑλλήνων συνθετῶν» εἶτανε και εἶναι να προκηρυχτῆ ὁ διαγωνισμός. 2) Ὅρος ὅμως ἀπαραίτητος πρὶν κάθε κρίση να ἔχτελεστοῦνε δημόσια στὴν Ἀθήνα ὅλα τὰ ἔργα (καλὰ και κακά, ἀδιάφορο) που θὰ σταλοῦνε στο διαγώνισμα.

Πρέπει τέλος πάντω μιὰ φορά ναίσιξη τὸ στόμα

2) Ἀφτά δέν τὰ λέω για τὸ πάπλωμα, μα για τὸ καλὸ της Ἑλληνικής τέχνης· ὁ δημιουργικός μου δρόμος, καλὸς κακὸς ἀδιάφορο, εἶναι πιά τόσο χαραγμένος που ἀνάγκη δέν αἰστανόμυαι καμιά να με βοηθήση κανένας διαγωνισμός· ἔξω ἀπὸ αφτά με κανένα λόγο δὲ θὰ δεχόμενα να λάβω μέρος ἢ δέν εἶμωνα σίγουρος πὼς θὰ κρηθοῦνε τὰ ἔργα ἀφτηρά, ἀμερόληφτα μα και μ' Ἑλληνική αἰσθητική.

του τ' Ωδείο και να μιλήση παστρικά κ' ἐπίσημα· να μάς πῆ τί σκέφτεται· να μάς πῆ τοὺς λόγους του. Γιατί τὸ κάτω κάτω της γραφῆς ἢ δέν ἔβρισκε τὸ κληροδότημα αὐτὸ ὠφέλιμο κι ἀναγκαῖο για τὴν Ἑλληνική τέχνη (δικαίωμα του), ἔπρεπε να μὴ τὸ δεχτῆ. Μιὰ που τὸ δέχτηκε ἔπρεπε να αἰστανεταῖ και τὴ στοιχειώδη ἀξιοπρέπεια και καθήκο να τὸ ἔχτελεση.

Πρέπει να μιλήση τ' Ωδείο ἢ θέλη να καθαρῖσθῆ ἀπὸ τὴ βαρύτερη κατηγορία που ἄκουσε ἴσαμε σήμερις· πρέπει μάλιστα να μάς πῆ τί ἔγιναν οἱ τόκοι τοῦ κληροδοτημάτου δέκα χρόνια τώρα, αν και δέν ἀφιβάλλω πὼς καλοσυνειδήτα θὰ χρησιμῆψανε για ναφξήσουνε τὸ κεφάλαιο τοῦ κληροδοτημάτου. Γιατί τ' Ωδείο δέν ἔχει τὸ δικαίωμα οὔτε για παιδαγωγικούς ἢ διδαχτικούς σκοποὺς να ζοδιάση ἀφτά τὰ χρήματα. Τὰ χρήματα ἀφτά δοθήκανε για τὴν Ἑλληνική τέχνη· και μόνο για τὴν Ἑλληνική τέχνη μπορούνε και πρέπει να ζοδιαστοῦνε.

* *

Κάμποσον καιρὸ μου πῆρε και τ' Ωδείο και οἱ πολέμοι του· ζάλισα κι ἀρκετά τοὺς ἀναγνώστες τοῦ «Νουμά». Κι αν εἰπωθήκανε κάμποσα, ὄχι μόνο ἀπὸ μένα, μα πρῶτ' ἀπ' ὅλα ἀπὸ τὸ Βάρβογλη κι ἀπὸ τὸ Συναδινό, που αν τὰ προσέχανε και τ' Ωδείο κ' οἱ ἀντίπαλοι του κάποιος ὄφελος μπορεῖ ναβγαῖνε και για τ' Ωδείο και για τὴν Ἑλληνική τέχνη, πολὺ φοβᾶμαι πὼς οὔτε τ' Ωδείο μα οὔτε κ' οἱ ἀντίπαλοι του θὰ μάς προσέξουνε ἀμερόληφτα και με τὸν πόθο τοῦ κοινού καλοῦ. Ἄμποτες να βγῶ ψέφτης.

Για τὴν ὥρα ὅμως βρῖσκω πὼς τὸν καιρὸ μου, και σὰς βεβαίωω μπόλικο δέν τὸν ἔχω καθόλου, μπορῶ να μεταχειριστῶ κάπως ὠφελιμότερα για τὴν Ἑλληνική τέχνη κι ἀνωδυνότερα για τοὺς ἀναγνώστες τοῦ «Νουμά» μας. Δηλώνω λοιπὸν πὼς σκοπὸ δέν τῶχω να ἔξακολουθήσω τὴ συζήτηση για τ' Ωδείο και για τοὺς κ. κ. Λαμπелὲτ και Ἀξιώτη. Κι ἄς με συμπαθᾶνε οἱ ἀναγνώστες τοῦ «Νουμά» που τοὺς παρασκότισα.

Χάρκοβο, 20 τοῦ Μάρτη 1910.

ΜΑΝΟΛΗΣ ΚΑΛΟΜΟΙΡΗΣ

Ο ΝΟΥΜΑΣ,

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΕΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ ΧΡΟΝΙΑΤΙΚΗ

Για τὴν Ἑλλάδα και τὴν Κρήτη δρ. 10

Για τὸ Ἐξωτερικὸ φρ. χρ. 12 1/2

Για τις ἐπαρχίες δεχόμεστε και τρίμηνες (3 δρ. τὴν τρίμηνα) συντρομές.

Κανένας δὲ γράφεται συντρομητής ἢ δὲ στείλει μπροστά τὴ συντρομή του.

20 λεπτά τὸ φύλλο λεπτά 20

Τὰ περασμένα φύλλα τοῦ Νουμά πουλιόυνται στο γραφεῖο μας στη διπλή τιμή.

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ. Στὰ κίβσκια (Σύνταγμα, Ὁμόνοια Ἐθν. Τράπεζα Ἰπ. Οικονομικών, Σταθμός Τροχιόδρομου (Ἀκαδημία), Βουλῆ, Σταθμός ὑπόγειου Σιδηροδρόμου (Ὁμόνοια), στο κίβσκι Γιαννοπούλου (Χαυτεῖα), στα βιβλιοπωλεῖα Ἐστίας· Γ. Κολάρου και Σακέτου (ἀντίκρυ στη Βουλῆ).

Στὴν Κέρκυρα, Πάτρα και Βόλο, στα Πραχτορεῖα τῶν Ἐφημερίδων, στὸν Πύργο στο βιβλιοπωλεῖο τοῦ κ. Κ. Βαρουζῆ.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

Χατζηδακίς—Μιὰ ἀπὸ δαῦτες—Τὰ λόγια τοῦ Noreen—Ὁ Ἐκπαιδευτικός ὄμιλος.

ΧΑΤΖΗΔΑΚΙΕΣ ἢ Χατζηδακισμοὺς—δὲ θυμούμαστε τώρα καλὰ καλὰ—ὄνομασε κάποτε ο κ. Πάλλης τις κουβέντες τοῦ καθηγητῆ Χατζηδάκν. Ὁ κ. Ψυχάρης τις στόλισε με κάπως βαρύτερο ἐπίθετο στις «Σκεψοῦλες» του που δημοσιευτῆκανε ἄλλοτε στο «Νουμά» και τώρα τελευταῖα στα «Ρόδα και Μῖλα». Ὡστόσο ο κ. καθηγητῆς στο ἄρθρο του «Τὸ πρότυπον δημοτικὸν σχολεῖον» που δημοσίεψε στις «Ἀθῆναι» της Τρίτης ἀπόδειξε πὼς κι ο Ψυχάρης κι ο Πάλλης ἔχουνε δίκιο. Γιόματο Χατζηδακίς, δηλ. ψέματα και συκοφαντίες και κουτοπόνηρες ἀπορίες φαιδρὲς τὸ ἄρθρο του. Τέτια μέσα δέν τὰ μεταχειρίστηκε οὔτε ο Ξενόπουλος για να πολεμήσει τὸ καινούριο σχολεῖο. Κι ὅμως ο ἐπιστήμονας, ο γλωσσολόγος, ο ἄθροπος δηλ. που εἶχε ὑποχρέωση να σέβεται τὸν ἑαυτὸ του διαν ἀγγίζει ζητήματα της ἐπιστήμης του, δὲ ντρέπεται να μεταχειρίζεται ποταπὰ μέσα για να πολεμήσει μιὰ ἰδέα που δέν μπορεῖ—αν εἶναι ἐπιστήμονας ἀληθινός κι ὄχι γραμματέμπορος σὴν τὸ Μιστριώτη

Ὁ Moréas εἶχεν ἀποκοιμηθεῖ.

Οἱ νοσοκόμοι του εἶχαν βγιῖ σιγὰ σιγὰ ἀπὸ τὸ δωμάτιο.

Ἐσκεπτόμουν να κάμω τὸ ἴδιο κ' ἐγώ, διαν ένα automobile μεγάλο και πλούσιο, βερνικωμένο μαῦρο με ἀσημένια κοσμημάτα, σταμάτησε στὴν ἐξώπορτα της Βίλλας τῶν Ρόδων.

Μιὰ κυρία ἡλικιωμένη, ψηλῆ, ἀρχοντική, μεγαλόπρεπη, κατέβηκε και προχωροῦσε πρὸς τὸν κῆπο και στὴ μέσα πόρτα.

Σὲ λίγα λεπτά ἡ νοσοκόμος ἐμπῆκε σιγὰ και μου ἔδωσεν ένα ἐπισκεπτήριο.

Ὁ Moréas ἐξύπνησε, και ὅπως εἶτανε ἀπ' τὸ ἄλλο πλευρὸ γυρισμένος, χωρίς να βλέπῆ, ἐρώτησε :

— Ποῖος εἶναι ἐκεῖ ;

Τοῦ εἶπα, ἐγώ, και ἐσηκώθηκα και τοῦ εἰδειξα τὸ μπιλιέτο.

— Ἡ κόμησσα Τ., τοῦ ἰδιάθασα.

— Ἡ κόμησσα Τ. ; Δέν τὴ γνωρίζω ! Ἄς μπῆ.

Ἡ νοσοκόμος τότε ἔμπασε μέσα τὴν ἀρχοντική, μεγαλόπρεπη κυρία.

Προχωρῶντας ἐκίνησε ἀλαφρὰ τὸ κεφάλι της σὲ μένα και παίρνοντας μιὰ καρέκλα που εἶταν κοντὰ στο κρεβάτι, εἶπε στο Moréas :

— Ἐπιτρέπετε :

— Σὰς παρακαλῶ, ἀπάντησε ο Moréas, ἐνῶ τὴν ἐκοίταζα περίεργα.

— Εἶμαι θαυμάστριά σας, κύριε, εἶπε, ἐνῶ ἐκάθωταν, και ἤρθα να σὰς προσφέρω τὸ φέρο τοῦ θαυμασμοῦ μου και τις ὑπηρεσίες μου.

— Τις ὑπηρεσίες σας ; ἀλλὰ δέν ἐνοῶ, κυρία, ἀπάντησεν ο Moréas.

Ἡ κόμησσα ἀνάφερε τότε τὸ ὄνομα ἐνὸς καθολικοῦ τάγματος στο ὄποσον ἀνῆκε και ἀπὸ τὸ ὄποσον ἐστῆλονταν ἐκεῖ σὰ σ' ένα καθολικό, πιστό, ἀρρωστο.

Ὁ Moréas καταλαβε ἀμέσως τί ἔτρεχε και της ἀπάντησε :

— Ὁ θαυμασμός σας, κυρία μου, με συγκινεῖ πολὺ, ἀλλὰ τις ὑπηρεσίες σας δέν μπορῶ δυστυχῶς να τις δεχτῶ. Εἶμαι πολίτης Γάλλος, ἀλήθεια, ἀλλὰ εἶμαι Ἑλληνας και ὀρθόδοξος.

Ἐκείνη τότε χριστιανικά τοῦ ἀπάντησε :

— Μοῦ ἐπιτρέπετε ὡς τόσο βέβαια να προσέυχομαι για σὰς.

Ὁ Moréas εἶπε :

— Εὐγενῆς κυρία, με συγκινεῖτε πολὺ.

Ἡ κόμησσα εἶχεν ἀπιθῶσει ἀπάνω στα γόνατά

της καθὼς εἶχε καθίσει ένα μικρὸ πέτινο σακάκι και δυὸ τρεῖς ἐφημερίδες διπλωμένες.

Ὁ Moréas κοιτάζοντας τὴν σιγὰ-σιγὰ, ἐγίνωταν φαιδρότερος, και ἔξαφνα :

— Ἐχετε, εἶπε, τὸ Matin μαζί σας, κυρία κόμησσα ; Διαβάζετε λοιπὸν τὸ Zigomar ;

Ἐκείνη διαμαρτυρήθηκε χωρίς να ἐνοήση τίποτε και τοῦ εἰδειξε τὸν Gaulois και τὸ Eclair.

Σὲ λίγες στιγμές ἐσηκώθηκε, χαϊρέτησε και ἔφυγε, ἐνῶ ο Moréas ἔχαμογελοῦσε.

ΠΙΣΤΕΥΕΙΣ ΠΩΣ ΥΠΑΡΧΕΙ MORÉAS

Ἐνα ἀπόγιομα ο Paul Adam καθότανε κοντὰ του. Εἶχε κρεμασμένο μονύελο σὲ μιὰ φαρδιά κορδέλλα και τὴ ροζέτα του ἀξιοματικὸ της λεγεῶνος.

Φοροῦσε μεταξωτὸ μαῦρο γιλέκο και ρεντιγκότα μαύρη και εἶτανε ὑπέροκμος.

Ὁ Moréas τὴν ἡμέρα ἐκείνη—εἶταν ἀπὸ τις χειρότερες προτελευταῖες του ἡμέρες—δέν εἶχεν ὄρεξη να μιλήσει καθόλου με τὸν παλιὸ του φίλο, καθὼς και με κανέναν.

Ὁ Paul Adam ὡς τόσο τοῦ μιλοῦσε για πρά-